

Z Archiwum Muzeów w Chełmnie nad Nerem i w Żabikowie

Roma Szymańska

nauczyciel języka polskiego w V Liceum Ogólnokształcącym im. Klaudivy Potockiej w Poznaniu

Temat zajęć: **Rola pamięci w życiu narodu**

Spis treści

Poziom edukacyjny	3
Czas trwania zajęć	3
Odniesienie do podstawy programowej	3
Cele edukacyjne	3
ogólne	3
szczegółowe	3
Metody dydaktyczne	4
Środki dydaktyczne	4
teksty źródłowe	4
Przebieg zajęć	5
I. Wprowadzenie	5
II. Rozwinięcie	5
III. Podsumowanie	6
Zadanie domowe	7
Uwagi do realizacji	7

Poziom edukacyjny

szkoła ponadpodstawowa, język polski (poziom: rozszerzony)

Czas trwania zajęć

2 × 45 minut

Odniesienie do podstawy programowej

- doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi;
- umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich i bezpieczne poruszanie się w cyberprzestrzeni.

Cele edukacyjne

ogólne

- rozumienie pojęcia tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznawanie elementów tradycji w utworach, rozumienie ich roli w budowaniu wartości uniwersalnych;
- rozpoznawanie w tekście literackim środków wyrazu artystycznego: aliteracji, paronomazji, kontaminacji, metonimii, synekdochy, synestezji, odmian inwersji, gradacji; określanie ich funkcji;
- porównywanie różnorodnych propozycji odczytania tego samego utworu literackiego;
- rozumienie i określanie związku wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich;
- porównywanie tekstów kultury, uwzględniając różnorodne konteksty;

szczegółowe

uczeń

- odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;
- interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
- porównuje różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego;
- dokonuje interpretacji porównawczej tekstu poetyckiego i jego filmowej adaptacji;
- wskazuje cechy adaptacji i określa jej przesłanie;

- potrafi formułować wnioski dotyczące zestawienia tekstu kultury z tekstem źródłowym;
- potrafi wskazać środki artystycznego wyrazu w różnych tekstach kultury i określić ich funkcje.

Metody dydaktyczne

- pogadanka z prezentacją multimedialną;
- praca z tekstem;
- praca z filmem;
- mapa myśli;
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne

- tekst wiersza Jerzego Ficowskiego „Egzekucja pamięci”, <http://biblioteka.kijowski.pl/ficowski%20jerzy/wszystko%20to%20czego%20nie%20wiem.pdf> str. 64 [materiał dodatkowy nr 1];
- film animowany „Egzekucja pamięci”, reż. Gabi Bania, I miejsce w kategorii Film indywidualnych autorów bez wsparcia profesjonalistów, Oko Kalejdoskopu 2020, Gala zamknięcia i ogłoszenie laureatów, <https://www.youtube.com/watch?v=nknelV6H3PE> – 15. minuta [materiał dodatkowy nr 2];

teksty źródłowe

- *Telefogram szefa Głównego Urzędu Bezpieczeństwa o kolejnych etapach i metodach „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”, z 21 września 1939 r.* [tekst źródłowy nr 1]
- *Relacja dotycząca podpalenia synagogi oraz pierwszych prześladowań Żydów w Gostyninie* (fragmenty) [tekst źródłowy nr 5]
- *Pożar synagogi we Włocławku. Relacja przesłana do getta w Warszawie* (fragmenty) [tekst źródłowy nr 8];
- artefakty od 1 do 24.

Przebieg zajęć

I. Wprowadzenie

1. Nauczyciel przedstawia cele lekcji i krótką informację o autorce filmu „Egzekucja pamięci” oraz o Jerzym Ficowskim (prezentacja multimedialna, która może być przygotowana przez nauczyciela lub chętnych uczniów). Nauczyciel prezentuje wybrane fragmenty tekstu *Telefonogram szefa Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy Reinharda Heydricha do dowódców grup operacyjnych Policji Bezpieczeństwa o kolejnych etapach i metodach „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”, z 21 września 1939 r.* [tekst źródłowy nr 1].
2. Nauczyciel wskazuje znaczące konteksty historyczne i etyczne, prosi uczniów o podzielenie się odczuciami i spostrzeżeniami.

II. Rozwinięcie

Nauczyciel inicjuje dyskusję z klasą stawiając pytania:

Czym jest pamięć dla człowieka? Czym jest pamięć dla narodu? Jaka istnieje zależność pomiędzy nimi?

Uczniowie zapisują swoje wypowiedzi w formie mapy myśli.

Nauczyciel dokonuje wprowadzenia do projekcji filmu „Egzekucja pamięci”, w reżyserii Gabi Banii, informując, że jest to adaptacja filmowa, a reżyserką filmu jest 17-letnia uczennica.

Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat wrażeń, emocji, przesłania, techniki filmu, roli muzyki. Zapisuje wypowiedzi uczniów na tablicy lub na arkuszach papieru. Prosi uczniów o wskazanie źródeł tych odczuć.

Uczniowie podejmują próbę interpretacji tytułu. Zapisują swoje propozycje w zeszycie, na tablicy lub na planszach. Nauczyciel dokonuje podsumowania i wspólnie z uczniami formułuje wnioski.

Nauczyciel rozdaje uczniom kserokopie tekstu wiersza Jerzego Ficowskiego „Egzekucja pamięci” (może wyświetlić również tekst na ekranie). Uczniowie zapoznają się z treścią utworu.

Nauczyciel dzieli klasę na małe zespoły, najlepiej 3–5-osobowe. Ważne, aby w klasie utworzyć parzystą liczbę grup.

Nauczyciel prosi o zestawienie filmu animowanego z tekstem poetyckim i sformułowanie wniosków dotyczących podobieństw oraz różnic pomiędzy tymi tekstami kultury.

Uczniowie wspólnie formułują wnioski, prezentują je klasie. Nauczyciel dokonuje razem z uczniami podsumowania tej części pracy.

Nauczyciel rozdaje poszczególnym grupom teksty źródłowe. Praca z tekstem źródłowym – praca w grupach – 3 grupy pracują z tekstem nr 5, 3 grupy z tekstem nr 8. Nauczyciel wyznacza czas pracy, np. 15 minut, prosi o wskazanie osoby wypowiadającej się w tekście, adresata wypowiedzi, formy, intencji, tematu z uwzględnieniem kontekstu historycznego.

Nauczyciel prosi uczniów o przedstawienie wniosków i zapisanie ich na tablicy lub na arkuszach papieru.

Nauczyciel wraz z uczniami wskazuje elementy wspólne pomiędzy tekstami źródłowymi, wierszem i filmem, zwraca uwagę na znaczenie kontekstu historycznego.

Nauczyciel rozdaje kserokopie zdjęć lub przedstawia je w formie elektronicznej. Prosi wszystkie grupy o wskazanie 3–4 fotografii, które najtrafniej oddają przekaz wszystkich tekstów. Uczniowie zostają zobowiązani do przygotowania uzasadnienia swoich wyborów.

Uczniowie prezentują pracę w grupach, wspólnie z nauczycielem dokonują podsumowania i zapisania wniosków.

III. Podsumowanie

Nauczyciel podsumowuje z uczniami wszystkie etapy pracy w grupach.

Nauczyciel ugruntowuje podstawowe pojęcia, np. *adaptacja filmowa, antysemityzm, Holokaust, przekład intersemiotyczny*.

Nauczyciel prosi uczniów o sformułowanie jednego zdania, które najtrafniej oddaje ich przeżycia i emocje związane z omawianym tematem.

Zadanie domowe

Napisz krótkie wypracowanie na temat: Ocalić przed zapomnieniem. Uzasadnij swoją wypowiedź.

Uwagi do realizacji

- zamiast pogadanki we wprowadzeniu można przeprowadzić dyskusję;
- temat można realizować w nawiązaniu do literatury pozytywistycznej, literatury związanej z okresem wojny i okupacji, a także z zagadnieniami związanymi z edukacją filmową oraz przekładem intersemiotycznym.

